

Tytuł: Legendy i podania jako źródło wiedzy o kulturze Romów

Scenariusz autorstwa Aleksandry Ośko

Program: Kultura Polskich Romów. Poznajmy się

Rodzaj materiału: Scenariusz lekcji

1. Obszar nauczania

Edukacja społeczna, edukacja polonistyczna, edukacja plastyczna

2. Treści nauczania zgodne z podstawą programową

Zgodnie z podstawą programową do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą:

- ▲ umiejętność pracy zespołowej.
- ▲ umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym także dla wyszukiwania i korzystania z informacji;
- ▲ umiejętność uczenia się jako sposób zaspokajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji;

Uczeń kończący klasę I:

- ▲ ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem, muzyką; korzysta z narzędzi multimedialnych; (Edukacja plastyczna)
- ▲ przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (współpracuje w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych (grzecznie zwraca się do innych, ustępuje osobom starszym miejsca w autobusie, podaje upuszczony przedmiot itp.); (edukacja społeczna)
- ▲ wie, że ludzie żyją w różnych warunkach i dlatego nie należy chwalić się bogactwem ani nie należy dokuczać dzieciom, które wychowują się w trudniejszych warunkach (Etyka)

Uczeń kończący klasę III

- ✦ jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej itp.; wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa; (Edukacja społeczna)
- ✦ rozumie, że ludzie mają równe prawa, niezależnie od tego, gdzie się urodzili, jak wyglądają, jaką religię wyznają, jaki mają status materialny; okazuje szacunek osobom starszym; (Etyka)

3. Pytania kluczowe

- ✦ Jaka jest rola bajki w kulturze? Dlaczego warto czytać bajki? Czego możemy się dowiedzieć z bajek?
- ✦ Jak wyglądało życie Romów? (jakie zawody wykonywali? czym zajmowały się kobiety? Gdzie mieszkali?)

4. Cele

- ✦ Rozwój wrażliwości kulturowej dzieci z klas I-III
- ✦ Zdobyć podstawowych informacji na temat życia Romów
- ✦ Poznanie bajki romskiej „O Cyganie i czerwonym wężu”
- ✦ Poznanie elementów charakterystycznych dla kultury romskiej i flagi
- ✦ Uwrażliwienie uczniów na problematykę wielokulturowości, stereotypów, relacji mniejszość - większość

5. NaCoBeZu

Nie stawiać w opozycji Polacy kontra Romowie, Romowie są jedną z mniejszości zamieszkujących ziemię polską od wieków. Zatem możemy używać sformułowania: Romowie/Cyganie polscy

6. Czas

Maksymalnie 2 godz. lekcyjne

7. Metody i formy pracy

W realizacji warsztatów dla tej grupy wiekowej ważna jest różnorodność działań, dlatego uzasadnione jest stosowanie zróżnicowanych metod i form pracy takich jak: burza mózgów,

wypowiedzi słowne, tworzenie własnej historii, rysowanie, przyklejanie, wycinanie, bajka multimedialna, praca w małych grupach. W sali powinna być możliwość odstawienia stołów na bok, zestawienia ich razem na potrzeby pracy grupowej, stworzenia na środku sali miejsca, gdzie wszystkie dzieci mogą usiąść w kole.

9. Pomoce dydaktyczne

Bajki romskie „O Cyganie i czerwonym wężu”, „Strachy”, „Ogień”, „O wędrowaniu” z kolekcji „Filmowa kolekcja bajek” Fundacji Pogranicze. Tekst bajki „O Cyganie i o czerwonym wężu”.

Duże brystole A0, papier kolorowy, kredki, flamastry, kleje, nożyczki, krepina, papier na rolce

11. Szczegółowy przebieg zajęć:

Zadanie wstępne. Poproś dzieci o zastanowienie się i przedyskutowanie z rodzicami czego możemy dowiedzieć się z bajek? Dlaczego warto czytać bajki? Czego najciekawszego dowiedziały się z bajek?

1. Przywitanie

Przywitaj dzieci i powiedz że dzisiejsze zajęcia poświęcicie na poznanie bardzo ciekawych ludzi. Zapytaj dzieci, czy lubią poznawać nowych ludzi i dlaczego warto poznawać nowe osoby. Zapytaj dzieci, czy słyszały kiedyś o Romach? Czy wiedzą coś na ich temat? Pozwól dzieciom na burzę mózgow i głośne wypowiadanie wszystkich pomysłów, jakie przyjdą im do głowy. Docenij dobre odpowiedzi dzieci i powiedz, że zapraszasz wszystkich dzisiaj do poznania świata Romów. Przewodnikami po tym świecie będą ich bajki i opowiadania. Powiedz, że będzie to niezwykła podróż, którą odbędziecie równie niezwykłym środkiem lokomocji, którego nazwy na razie nie zdradzisz. Zadaj dzieciom pytania zadane przez zajęciami.

2. „O wędrowaniu”

Podziel dzieci na 4-5 osobowe grupy. Podziału możesz dokonać w następujący sposób – dzieci odliczają kolejno zgodnie z literami tworzącymi słowo „TABOR”. Wszystkie dzieci, które wylosowały literkę T są razem w grupie, A w drugiej, B w trzeciej itd. Czy dzieci znają to słowo? Jeżeli nie, to być może bajka im je przybliży. Obejrzyjcie wspólnie bajkę „O

wędrowaniu” ze zbioru „Pieśni Pogranicza”. Powiedz, że jest to bajka, w której wykorzystano pieśń romską „Traden Roma”. Podkreśl, że bajki, legendy, podania są bardzo ważnym elementem kultury romskiej, która w dużej mierze nie była spisana tylko przekazywana ustnie. Dlatego tym bardziej warto jest te historie poznawać, aby pamięć o nich nie zaginęła. Bajki romskie były przekazywane ustnie, gdyż Romowie bardzo strzegli swojego języka i nie chcieli aby nie-Romowie go poznali.

Z bajek możemy dowiedzieć się o tym, jak żyli kiedyś ludzie, o tym, co jest dla nich ważne, bajki przekazują wartości ważne dla kultury, są jej bardzo ważnym wytworem.

Przeznacz dzieciom kilka podstawowych informacji na temat Romów mieszkających w Polsce (*materiał pomocniczy nr 1*). Pokaż dzieciom flagę Romów (*materiał pomocniczy nr 2*).

Następnie rozdaj dzieciom czyste kartki. Obejrzyjcie ponownie bajkę „O wędrowaniu”. Zadaniem grup jest wypisanie największej liczby elementów kultury romskiej, które pojawiły się w filmie. Po obejrzeniu bajki dzieci mają zastanowić się dlaczego te elementy znalazły się w bajce, co oznaczają, do czego mogły służyć? Rozszyfrowujecie wspólnie słowo tabor. (*materiał pomocniczy nr 1 pkt 3*)

Tabor to grupa wozów, w których mieszkali Cyganie i które przemieszczały się razem z miejsca na miejsce. W jednym taborze mieszkało kilka lub więcej rodzin.

3. „Strachy” i „Ogień”

Zaproś dzieci do obejrzenia kolejnych dwóch bajek – „Strachy” oraz „Ogień”. Po projekcji zapytaj dzieci co łączy bajki? Czego jeszcze możemy dowiedzieć się o kulturze Romów? (*materiał pomocniczy 1, pkt.3*) Zapytaj dzieci dlaczego ludzie straszili dzieci Cyganami? Kto to są Gadziowie? (*materiał pomocniczy nr 1 pkt 4*)

4. Gra w guziki

Pokaż dzieciom jedną z ulubionych zabaw dzieci romskich. Przygotuj kawałki nitki o długości ok. 30

40 cm oraz guziki. Rozdaj dzieciom i poproś o nawleczenie guzika na nitkę. Następnie dzieci kręcą

nitką i rozkręcają guzik a następnie prostują nitkę.

5. Tabor pamięci

Podziel dzieci na grupy ok. 4-5 osobowe. Każda grupa ma za zadanie przygotować jeden wóz cygański.

Rozdaj dzieciom duże białe kartony A0. W młodszych klasach możesz narysować kontur wozu

cygańskiego, w starszych klasach dzieci same rysują (materiał pomocniczy 3). Zadaniem dzieci jest

ozdobienie wozu wszystkimi elementami związanymi z kulturą romską, o których rozmawiały

wcześniej w czasie zajęć. Do wykorzystania dzieci mają kredki, papier kolorowy, klej, flamastry.

Po zakończeniu pracy każda grupa prezentuje pozostałym swoją pracę i opowiada co umieszcza w

wozie i dlaczego. Przypomnij dzieciom o narysowaniu smoka, który strzeże wozu!

6. Opowieści przy ognisku

Rozdaj dzieciom krepinę w kolorze żółtym i czerwonym lub papier kolorowy w tych kolorach oraz nożyczki. Poproś dzieci o jej pocięcie na paski o szerokości ok. 2 cm. Poproś dzieci o zebranie się na środku sali. Ułóżcie wspólnie ognisko z cienkich pasków czerwonej i żółtej krepiny. Poproś dzieci, aby usiadły w kole dookoła „ogniska”. Opowiedz dzieciom bajkę „O Cyganie i o czerwonym wężu” (*materiał pomocniczy nr 3*). Następnie zaproś dzieci do stworzenia swojej własnej opowieści np. na temat swojej klasy lub na temat tego, co chciałyby robić wspólnie z dziećmi romskimi – co ze swojego życia chciałyby im pokazać. Jedno dziecko zaczyna opowieść i po kolei dzieci dopowiadają po jednym zdaniu kontynuując historię. Nauczyciel spisuje na bieżąco opowieść lub nagrywa ją na dyktafon i spisuje później. Następnie dzieci robią ilustrację do swojego fragmentu opowieści.

Po skończonej pracy dzieci przyklejają po kolei obrazki na papier na rolce, tak aby powstała historyjka obrazkowa. Stworzoną przez dzieci opowieść można umieścić na ścianie w klasie albo w Internecie np. na stronie szkoły.

13. Słowa kluczowe

Romowie, bajki romskie, wędrowanie Romów, tabor, Cyganie, mniejszości, scenariusz,
kultura romska